

Osnovna šola Križe
Cesta Kokrškega odreda 16
4294 Križe

VODA IN ZDRAVILNI TURIZEM
36. DRŽAVNI FESTIVAL TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA

FRIDINE VODADIVŠČINE

Sodelujoči:

Vita Pogačnik, Ana Terziev, Katarina Polanšek, Živa Šivic,
Neža Bombek, Jerca Bombek, Katarina Pogačar,
Vita Leban, Ema Meglič, Ema Knep, Katarina Langus, Mina Primožič

Mentorici:

Betka Potočnik, univ. dipl. org.
Katja Konjar, prof. geo. in nem.

Križe, šolsko leto 2021/22

ZAHVALA

Za pomoč se zahvaljujemo našim sogovornikom, ga. Mojci Kralj za prevod in g. Mitju Spreizerju za lektoriranje. ga. Erni Meglič, naši ravnateljici, se zahvaljujemo za podporo pri delovanju krožka.

POVZETEK

Voda kot tema letošnjega razpisa nas je takoj pripeljala do Tosovega bazena, ki je nekdanji predstavljala steber turistične ponudbe v Križah. Ker pa voda, ki je napajala ta bazen, priteka izpod Kriške gore in svojo pot nadaljuje do mokrišča Blata, smo v našo nalogo vključile vse tri kraje. Povezuje jih ovca Frida.

Največ poudarka smo namenile ureditvi prostora nekdanjega Tosovega bazena. Pripravile smo predlog, kako bi lahko to območje ponovno uporabili v turistične namene. Ker nas je zanimalo mnenje širšega lokalnega okolja, smo oblikovale spletno anketo. Lokalno okolje se je strinjalo, da se območje nekdanjega Tosovega bazena uredi.

Ključne besede: zdravilni turizem, voda, Tosov bazen, poslovna ideja

SUMMARY

Water, this year's theme, brought us directly to Tosov bazen, the Tos' swimming pool, which was the pillar of the tourism in Križe. The water that used to feed the pool, springs at the foothills of Kriška gora and continues its flow to the wetland called Blata. This is the reason that we included all three places into our research. They are all connected by Frida the sheep.

We focused primarily on the arranging of the area of the former pool. We prepared a proposal on how to reuse this space for tourism purposes. We carried out an online survey among the wider local community to learn their opinion. The community agrees that the area of the Tos' pool should be rearranged.

Key words: health tourism, water, Tos' pool, business idea

KAZALO

1. UVOD.....	5
2. RAZISKOVANJE	6
2.1. Zbiranje idej	6
2.1.1. Ogled vodnih korit.....	6
2.1.2. Obisk gospoda Kavarja	7
2.1.3. Obiskali smo Tržiški muzej in g. Bojana Knifca	8
2.1.4. Zdravilni zrak in vode	8
2. 2. Cilj turistične naloge	9
3. TURISTIČNI PROIZVOD – FRIDINE VODADIVŠČINE	10
3. 1. Frida diha.....	12
3.1.1. Kriška gora	12
3.1.2. Predlog za obogatitev turistične ponudbe na Kriški gori.....	13
3. 2. Frida pije.....	15
3.2.1. Tosov bazen.....	15
3.2.2. Analiza ankete o nekdanjem Tosovem bazenu.....	16
3.2.3. Predlog za ureditev območja nekdanjega Tosovega bazena	19
3. 3. Frida raziskuje.....	22
3.3.1. Mokrišče Blata	22
3.3.2. Predlog za obogatitev turistične ponudbe na mokrišču Blata	24
4. TRŽENJE	25
4. 1. Promocija.....	25
4. 2. Promocijski izdelki.....	25
5. ZAKLJUČEK.....	26
6. VIRI IN LITERATURA.....	27
7. NAČRT PREDSTAVITVE NA TURISTIČNI TRŽNICI	28

1. UVOD

Ob naslovu Voda in zdravilni turizem smo nemudoma pomislili na neokrnjeno naravo, ki nas obdaja in obilico vode.

Živimo namreč v prelepem zelenem predelu Slovenije, v Križah pod Kriško goro. Domačinom Križe ne predstavljajo le domačega kraja, ampak tudi kraj z neokrnjeno naravo. Naša okolica ponuja številne možnosti za zdravo preživljanje prostega časa v naravi, kot so uživanje na svežem zraku (ugodna klima za pljučne bolnike v Gozdu), sprehodi po bližnjem Udin borštu, planinski pohodi, obiski planšarij ...

Križe z okolico se ne ponašajo le z ugodno klimo, ampak tudi z odlično pitno vodo (svetovno znana Dovžanova soteska, Stegovnikov slap, slap v Podljubelju...) Križe ležijo pod Kriško goro, ki je pomemben vir vode, saj se ob vznožju na stiku apnenca in sivice pojavlja več izvirov. V kraju imamo tako tudi dva pitnika, ki domačinom predstavljata dostop do neoporečne vode. Imeli pa smo tudi krasen bazen – Tosov bazen. Bil je eden prvih na Gorenjskem.

O tem, da je na območju Kriške gore veliko vode, priča tudi **legenda o Kriški gori**.

Na senožetih Kriške gore so nekoč pasli stotero ovc. Ovce so se hodile napajat k jezercu na Kovarjevem. Ko sta nekoč pastirja prignala čredo k vodi, je eden izmed njiju ob jezercu opazil kot žitno zrnce velik delček živega srebra. Sprla sta se, kdo je srebro prvi opazil in komu pripada. Med rvanjem za živo srebro ga je eden od pastirjev zalučal v vodo. Potopilo se je na dno jezerca, ga prevrtalo in vsa voda iz jezerca je izginila v notranjost Kriške gore. Od tedaj je Kriška gora polna vode, sledi o jezercu pa vrhu gore ni več. Nekoč, ko bo nastal silen potres, se bo Kriška gora odprla in iz njenega trebuha bo iztekla vsa nabrana voda. Deroča voda bo poplavila in odnesla vse vasi pod Kriško goro. (povzeto po: <https://www.pd-krize.si/pripovedka-o-jezercu-na-kriski-gori>)

Ob prebiranju legende o Kriški gori smo se spomnili na našo Frido. Kdo sploh je Frida?

Frida je ovca, zvesta spremljevalka našega krožka. Z nami se je pred leti podala na Kriško goro, z nami je iskala stare recepte in kuhala, popeljala nas je tudi na planino Šija in skrbela je za zeleni turizem.

2. RAZISKOVANJE

2.1. Zbiranje idej

2.1.1. Ogled vodnih korit

V našem kraju sta dve zelo obiskani vodni koriti. Obe koriti je zasnovala ga. Katarina Langus in sta opremljeni z informacijskima tablama. Prvo je v samem središču vasi, na trgu pri cerkvi. Drugo pa na poti v Tržič, v kraju Pristava. Domačini povedo, da je voda, ki teče tu, že od nekdaj zelo cenjena.

Slika 1 - Krožek ob pipi na trgu v Križah
(foto OŠ Križe)

Slika 2 - Obiskali smo Tosov bazen
(foto OŠ Križe)

2.1.2. Obisk gospoda Kavarja

V pogovoru z gospodom Janezom Kavarjem, tudi avtorjem Kriških prigod, smo izvedele nekaj zelo zanimivih in pomembnih podatkov za našo nalogo.

Vodil nas je skozi zgodovino Tosovega bazena ter poleg vključil tudi njegove zgodbe in izkušnje v povezavi z njim. Navedel nam je več imen in kontaktov, da bi lahko zbrale največ možnih informacij. Zraven je dodal še slike.

Razložil nam je legendo, ki govori o tem, da je Kriška gora polna vode, kar pa je, če upoštevamo število potokov in izvirov vode v bližini Križ, kar natančno.

Prav zaradi toliko vode pa so imeli v Križah nekdaj tudi bazen. Ideja za Tosov bazen pa se ni rodila le zaradi želje imeti bazen. Njegov graditelj je vse dobro premislil. V bližini Križ na Golniku je Bolnica za pljučne bolezni. Nekdaj so najpogosteje bolniki in obiskovalci prišli z vlakom do Križev, nato pa dalje do bolnice na Golniku. Prevoz tja sta organizirala brata Tos. Eden od njiju se je ukvarjal s prevozništvom, drugi pa je vodil gostilno, kamor je bolnike prvi brat pogosto peljal na kosilo. Vedno sta iskala načine, da bi popestrila turistično ponudbo, nakar se je eden spomnil, da bi naredil bazen.

Idejo za izgled, obliko in skakalnico (še vedno stoji v prepoznavni obliki črke "R") sta dobila pri bazenu v Radovljici, ki ga je zasnoval Stanko Bloudek. Stolp v Radovljici je zasnoval arhitekt Ivan Vurnik. Bazen je bil velik 50 krat 30 metrov, zraven pa je bil postavljen 18-metrski stolp. Vodo z bližnjega potoka sta speljala v rezervoar, nato v strojnico in nazadnje v bazen. Med to potjo se je voda očistila in rahlo segrela.

Ko so leta 1939 kopališče uradno odprli, v njem zaradi potegavščine ni bilo vode. To se je hitro spremenilo in kopališče je bilo zelo obiskano. Na kopališču so se odvijale veselice (nad 1000 ljudi). Bilo je tudi del družabnega življenja. Tako so organizirali igre na prostem "lovilec na čez" in "lovilec na kot" (plavali so čez bazen in skakali čez kot), plavalna tekmovanja ...

Eden najzabavnejših dogodkov, vsaj po mnenju g. Kavarja je bil, ko se je smučar Janez Ahačič preoblekel v staro ženico in skakal v vodo. Gospod Kavar se spomni tudi, da je bila cena vstopnice enaka ceni žemljice v vaški pekariji. Starši so otrokom dali denar le za eno od stvari, zato sta jih lastnika po navadi spustila noter kar zastonj. Otroci so jima obljubili, da bodo dolg povrnili naslednjič, lahko tudi z delom na bazenu.

Kopališče je zamrlo leta 1970 zaradi konkurenčnega kopališča v Bistrici.

Današnji lastnik Jože Zupan si želi, da bi se na območju bazena postavilo nekaj informativnih tabel, mogoče tudi spomenik bazenskemu kompleksu.

2.1.3. Obiskali smo Tržiški muzej in g. Bojana Knificem

Slika 3 - V Tržiškem muzeju z g. B. Knificem
(foto OŠ Križe)

Informacije smo iskali tudi v Tržiškem muzeju. Pregledali smo literaturo in ugotovili, da je na območju Tržiča z okolico zelo veliko vode. Reče, potočki, številni izviri.

Domačini verjamejo, da je voda zdrava, si z njo izpirajo rane, uporabljajo za žganjekuho, se osvežijo ...

2.1.4. Zdravilni zrak in vode ...

Slika 4 - Obiskal nas je g. Janez Kavar
(foto OŠ Križe)

Gospod Kavar nam je povedal, da so imeli v začetku prejšnjega stoletja celo idejo, da bi z Golnika v Gozd speljali žičnico. Tam je klima namreč zelo ugodna za zdravljenje bolnikov z dihalnimi težavami.

Tudi za zdravilne vode je gospod Kavar slišal, predvsem za studenec, ki teče pri Kovorju na romarski poti na Brezje. Več o zdravilnih vodah nam je povedala ga. Lipovec

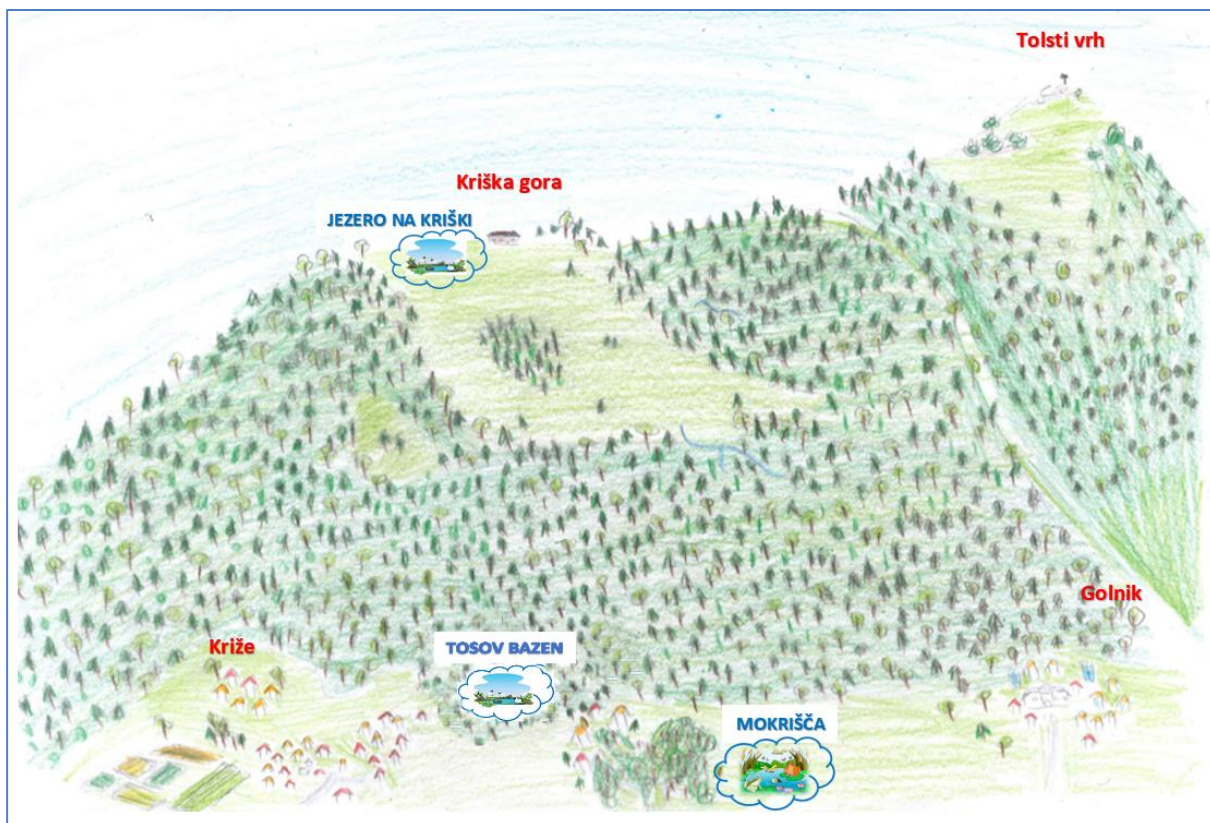
2. 2. Cilj turistične naloge

Sama ideja turistične naloge FRIDINE VODADIVŠČINE temelji na naslednjih ciljih:

- raziskati možnosti zdravilnega turizma v Križah nekoč in danes,
- izdelati turistični proizvod, logotip in ime proizvoda, povezanega z zdravilnimi vodami,
- raziskati možnosti za ureditev območja nekdanjega Tosovega bazena,
- pripraviti predlog za ureditev območja nekdanjega Tosovega bazena,
- pripraviti predlog za obogatitev turistične ponudbe na Kriški gori in na mokrišču Blata,
- povezati naravne danosti in kulturno dediščino s turističnim proizvodom,
- načrtovati načine trženja, oglaševanja turističnega proizvoda,
- izdelati promocijsko gradivo ter
- načrtovati in izdelati tržnico za predstavitev turistične naloge.

3. TURISTIČNI PROIZVOD – FRIDINE VODADIVŠČINE

Odločili so se, da **ovci Fridi sledimo z vrha Kriške gore vse do mokrišča Blata**, tako kot tečejo tudi vode.

Slika 5 - skica Žive Šivic – Voda na pobočju Kriške gore

Turistični proizvod smo poimenovali **FRIDINE VODADIVŠČINE** in ga razdelili na tri dele.

FRIDA DIHA

Povzpnite se na Kriško goro, dihajte sveži zrak, spočijte svoje misli, uživajte v razgledu ...

LEPO VAM BO.

FRIDA PIJE

Ko vas poti peljejo ob vznožju Kriške gore – peš, med tekom, s kolesom, se ustavite ob Tosovem bazenu. Nov pitnik, zdrava voda, prijetno počivališče ... SPOČIJTE SI IN UŽIVAJTE.

FRIDA RAZISKUJE

Mokrišča Blata so pravi raj za vse, ki uživajte v naravi in opazujete živalski svet. Izkusite čutno pot ali pa le uživajte v neokrnjeni naravi ... UMIRITE SE.

FRIDINE VODADIVŠČINE

To smo prikazali tudi z našim logotipom.

Zamislili smo si ga tako, da vsebuje našo že znano ovco Frido ter vse tri kraje, ki jih obišče.

Poleg tega je na njem napisano ime **FRIDINE VODADIVŠČINE**. Beseda vodadivščine predstavlja dogodivščine na vodi.

Tako **Kriška gora** kot tudi **mokrišče Blata** so precej znana in obiskana točka **FIDINIH VODADIVŠČIN**. Zato smo se odločili, da Frida le malce **obogati že obstoječo ponudbo** na teh dveh krajih.

Kraj, kjer je nekoč stal tako slaven Tosov bazen, propada. Tam pa želimo s pomočjo ovce Fride urediti prijetno turistično točko, ki predstavlja tudi temelj našega turističnega proizvoda.

3. 1. Frida diha

Povzpnite se na Kriško goro, dihajte sveži zrak, spočijte svoje misli, uživajte v razgledu ...
LEPO VAM BO.

3.1.1. Kriška gora

Kriško gora je ena izmed najlepših razglednih točk v Sloveniji. Z njenega vrha se nam na zahodu odpre razgled na Julijske Alpe, na severu na greben Košute, Begunjščico in Stol, na vzhodu na Storžič, Kamniške Alpe, Krvavec, na jugu pa na Škofjeloško hribovje in Ljubljansko kotlino. Ob lepem vremenu vidimo tudi Trnovski gozd, Učko, Snežnik, Gorjance in Gorski Kotar.

Razteza se od doline Tržiške Bistrice do Storžiča ter spada med Kamniško Savinjske Alpe. Visoka je 1471 m.

Vznožja južnih pobočij so zgrajena iz oligocenske sivice, preko katere je naložen apnenčast in dolomitni grušč. Vršni deli Kriške gore so iz apnenca in dolomita. Prav zaradi dvojne geološke zgradbe se ob vznožju gore pojavljajo izviri pitne vode. Legenda pravi, da je Kriška gora polna vode in da bo enkrat voda iztekla ter poplavela bližnje vasi.

Južna pobočja so večinoma porasla z gozdom, v zgornjem delu pa so ostanki senožeti, ki se počasi zaraščajo. Severna stran je strmejša, na zahodu porasla z gozdom, na vzhodu pa jo obdajajo skalne stene in melišča. Od vznožja do vrha gore se zvrsti več rastlinskih pasov. Med drevesnimi vrstami prevladuje bukev. Pogosto se pojavljata tudi smreka in hrast. Čeprav na pobočjih Kriške gore prevladuje gozd, pa tu uspeva tudi različno gorsko cvetje.

FRIDINE VODADIVŠČINE

Na Kriški gori živi veliko živali, med njimi je veliko zaščiteneh in redkih. Na Kriški gori najbolj pogosto srečamo srne, gamse, muflone, malega petelina, krokarje, planinske kavke, lesne sove, sove uharice, planinskega gada, navadnega gada in planinskega močerada.

Na gori prevladuje gorski podnebni tip.

Poti, ki vodijo na Kriško goro

Na vrh Kriške gore vodi (vsaj) pet različno dolgih markiranih poti:

- ➔ iz vasice Gozd (891 m) do koč: 1h 30min
- ➔ iz vasi Križe po cesti do Zgornjega Vetrna in čez Špičevje (strma pot): 2h 15min
- ➔ iz Tržiča po grebenu čez Veliko mizico: 2h 30min - 2h 45min
- ➔ iz Golnika skozi Gozd: 2 h - 2h 15min
- ➔ iz Gozda proti Mali in Veliki Poljani do Tolstega vrha: 2h 15min - 2h 45min
- ➔ iz Loma – lovska pot, ki vodi mimo kmetije Žitnik: 1h 45 min

Koča na Kriški gori

Gradnja koč se je pričela leta 1950. Leta 1951 je bila koča odprta le ob sobotah in nedeljah, vendar brez oskrbnika. Oskrbovali so jo člani društva. 28. junija 1953 je bila slavnostno odprtje koč. Ker je bil obisk na Kriški gori iz leta v leto večji, je prvotna jedilnica postajala pretesna, zlasti za praznične dni. Začel je nastajati nov salon, nekateri so mu pravili tudi veranda. Zgrajena je bila leta 1959. Leta 1963 so dogradili tako imenovan »depandans«. V vrhnjem delu so uredili dve sobi, v spodnjem delu pa drvarnico, sanitarije in zimsko (lovsko) sobo, ki je služila obiskovalcem v času, ko koča ni bila redno oskrbovana. Le-ta je v osemdesetih dobila nov namen za skladiščenje orodja in agregatov za oskrbo električne energije. Leta 1973 se je začela gradnja tovarne žičnice. Konec leta 1989 so se po poljskem telefonu prvič pogovarjali iz Gozda na Kriško goro. V koči na Kriški gori je danes 11 sob s 50 ležišči. V pritličju je jedilnica, pročelje je pokrito s skodlami.

Povzeto po internetnih naslovih: (PD Križe, JPK Križe ter knjigi 50 let PD Križe)

3.1.2. Predlog za obogatitev turistične ponudbe na Kriški gori

Ana, Katarina in Živa so pripravile **FRIDINE VODADIVŠČINE** na Kriški gori.

Ovčka Frida se večkrat odpravi na Kriško goro, da ostane fit. Kriška ji je naravnost všeč. Lep razgled, velika gugalnica, svež zrak. Pa veliko zdravilnih rožic in krasni smrekovi gozdovi z neokrnjenimi vršički in smolo. Iz njih bi lahko skuhalo **kriški čaj**, pripravila **zdravilen smrekov sirup** in izdelala edinstveno **smrekovo mazilo**.

Zamislile smo si, da bi se čaj, vršički in mazilo prodajali tudi kot spominek, ki bi promoviral Kriško goro. Poskusite ali kupite jih v koči na Kriški gori. Lahko pa jih seveda po Fridinih receptih pripravite sami. Ne bo vam žal.

FRIDIN ČAJ

Recept za čaj je ovci Fridi zaupala gospa Dragica Štalc. Povedala ji je, da na Kraški gori za čaj nabira materino dušico, gorski šetraj. Oba se nabirata julija in avgusta. V čaju doda še liste robide, ki jih najde malo nižje pod Kriško goro in se nabirajo maja.

Pa še nekaj Fridinih napotkov za res dober čaj.

- *Najboljši čaj naberemo sami.*
- *Nabrana zelišča skrbno posušimo, da bo zdrav čaj imel boljši okus.*
- *Na mizi naj bodo lepi lončki. Predlagam moj lonček – lonček ovce Fride. Vtis pri pitju čaja je pomemben.*
- *Ne pijte čaja sami, saj je najboljši v družbi. Čaj pomeni gostoljubje, udobje, klepet in sprostitvev. Tak je še bolj zdrav.*
- *Naj se vam nikamor ne mudi.*

FRIDINI VRŠIČKI

Tudi recept za zdravilni sirup ji je zaupala ga. Dragica.

Skrivni recept za sirup iz smrekovih vršičkov. Ta sirup zdravi veliko bolezni, še posebej učinkovit je pri prehladu. Potrebujemo:

- 500 g smrekovih vršičkov
- 500 g sladkorja

Vršičke in sladkor enakomerno zmešamo in damo v kozarec za vlaganje, zapremo in postavimo za tri tedne na sončno okensko polico. Vsebino precedimo in tako dobimo okusno zdravilo, s katerim lahko sladkamo čaj.

FRIDINO SMREKOVO MAZILO

Sestavine:

- ½ kg smrekove smole
- 20 dag čebeljega voska
- 60 dag kokosove masti

Potrebujemo:

- 2 kovinski posodi, lij ali cedilo, gaza, kuhalnica
- gorilnik z železno mrežico, vžigalnik

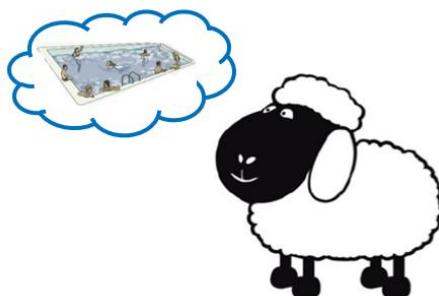
Potek dela:

V prvi posodi stalimo kokosovo mast in čebelji vosek.

V drugi posodi stalimo smrekovo smolo in jo precedimo preko lija, ki smo ga pokrili z gazo za povijanje ran ali cedila, v prvo posodo. Precejanje je potrebno, da smolo očistimo lubja in preostalih motečih snovi. Vse skupaj premešamo in če postane smola trda, še dodatno segrejemo in mešamo.

3. 2. Frida pije

Ko vas poti peljejo ob vznožju Kriške gore – peš, med tekom, s kolesom, se ustavite ob Tosovem bazenu. Nov pitnik, zdrava voda, prijetno počivališče ... SPOČIJTE SI IN UŽIVAJTE.

3.2.1. Tosov bazen

Lastnik bazena je bil gospod Franc Zupan (1902-1967). Lastil si je tudi gostilno Pr' Zupan. Ideja o bazenu se mu je porodila v drugi polovici 30. let 20. stoletja. Graditi ga je začel leta 1938 po nasvetih inženirja Stanka Bloudka. Arhitektura Tosovega bazena se je zgledovala po arhitekturi bazena Obla gorica v Radovljici, ki ga je zasnoval Ivan Vurnik, še posebej skakalni stolp. Večino del je gospod Zupan opravil sam. Ob večjih delih pa so mu pomagali okoliški mojstri. Skakalni stolp mu je pomagal zgraditi gradbeni mojster Škrjanec iz Žiganje vasi. Voda je bila v bazen speljana iz bližnjega potoka po betonskih žlebovih, pokritih z lesenimi deskami. Ogrevala se je na betonski strehi kabin. Voda v bazenu je ves čas krožila. Celotno kopališče je bilo ograjeno, dostop do bazena je bil mogoč le preko gostilne.

Uradno odprtje bazena je bilo 27. avgusta 1939. Pred in med 2. sv. vojno so kopališče obiskovali predvsem otroci iz premožnejših družin. Po vojni pa so ljudje množično začeli obiskovati kopališče. Kopalna sezona je bila julija in avgusta, bazen je bil odprt od zore do mraka. Za varnost na bazenu in vzdrževanje je skrbel lastnik sam, kasneje mu je pomagal njegov najstarejši sin.

Bazen je bil izrednega pomena za razvoj plavalnega športa v Trziču, pa tudi za številne ljudi, ki so se tam naučili plavati.

Petdeseta leta so bila zlato obdobje bazena, v šestdesetih letih pa se je pomembnost in obiskanost zaradi mnogih dejavnikov (npr. pomanjkanje in umazanost vode) začela zmanjševati. Leta 1962 so odprli večje in modernejše kopališče v Trziču, poleg tega pa so ljudje začeli letovati ob morju. Gospod Zupan je leta 1967 umrl. Po njegovi smrti so s kopališčem in gostilno upravljali njegovi potomci. Leta 1970 sta kopališče in gostilna propadla.

FRIDINE VODADIVŠČINE

Ko je ovčica Frida prišla s Kriške gore, je bila zelo utrujena in bilo ji je vroče. Zato se je želela osvežiti v hladni vodi Tosovega bazena, saj je slišala, da je bilo to nekoč zelo priljubljeno kopališče. Ko je prišla do njega, je zagledala le skakalnico in travnik namesto vode. Bila je zelo razočarana. Mislila je, da se bo morala osvežiti kje drugje. Ko je želela oditi, je zagledala učenke OŠ Križe, ki so si ogledovale ostanke Tosovega bazena in razmišljale, kako bi ga znova oživile.

Verjetno ne veste, da so bile sedaj majhne Križe nekdanj precej pomembnejše. Imele so vojašnico, krasen bazen (enega redkih v času po vojni na Gorenjskem), železnico... Danes o tem ni nobenega sledu več.

Slika 6 - Ostanke stolpa ob Tosovem bazenu
(foto OŠ Križe)

3.2.2. Analiza ankete o nekdanjem Tosovem bazenu

V pogovoru z domačini in z analizo ankete smo učenke ugotovile, da si domačini želijo, da se dediščina kraja ohrani, čeprav le v besedi na tablah.

FRIDINE VODADIVŠČINE

1. V katero starostno skupino spadate?

 do 20 let	2
 20 – 40 let	44
 40 - 60 let	112
 nad 60 let	25

Graf 1 - Starostna skupina

2. Ali poleti obiskujete bazene?

 DA	107
 NE	76

Graf 2 - Obisk bazenov

3. Ali veste, da je bil nekoč tudi v Križah bazen?

 DA	154
 NE	29

Graf 3 - Poznavanje zgodovine kriškega bazena

4. Kako se je imenoval?

70% anketiranih je vedelo, da se je bazen imenoval Tosov bazen.

5. Ali veste, kdaj je deloval?

● 1920 - 1940	19
● 1940 - 1970	149
● 1970 - 1990	15

Graf 4 - Kdaj je Tosov bazen deloval

6. Ali je bil to prvi bazen na območju današnje Občine Tržič?

● DA	168
● NE	15

Graf 5 - Poznavanje zgodovine

7. Ali bi želeli, da se ohrani spomin na nekdanji bazen v Križah?

● DA	156
● NE	27

Graf 6 - Želje po ohranitvi spomina na bazen v Križah

8. Imate kakšen predlog za ureditev kraja, kjer je bazen stal?

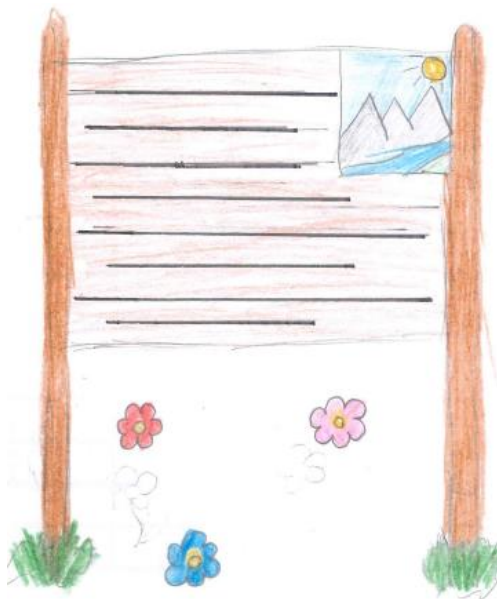
V prilogi smo zapisale smo nekaj predlogov.

3.2.3. Predlog za ureditev območja nekdanjega Tosovega bazena

Tako smo **glavno pozornost FRIDINIH VODODIVŠČIN** namenile **ureditvi kraja, kjer je stal Tosov bazen**.

Vita, Neža, Jerca in Katarina so si zamislile Fridine dogodivščine na območju nekdanjega Tosovega bazena. Katarina, Mina in Ema pa so skicirale njihove zamisli.

Pri ureditvi prostora smo upoštevale predloge naših anketirancev. Največ jih je odgovorilo, da se spomin na nekdanji bazen ohrani vsaj na informacijski tabli. Tako smo po vzoru že obstoječih tabel v kraju narisale tablo in oblikovale njeno vsebino.

Slika 7 - Skica informacijske table

TOSOV BAZEN

Zgradil ga je Jože Zupan, malo pred in malo po drugi svetovni vojni. Pomagal naj bi mu arhitekt Ivan Vurnik, ampak pisnih virov o tem ni. Bazen se je odprl leta 1939 in zaprl leta 1970, zaradi tega ker so se odprla modernejša in večja kopališča. Kopališče je imelo celo do dvesto obiskovalcev na dan. Bazen je bil ob skakalnici globok 5 m, v delu neplavalcev pa je meril 1 m. Kopališče je imelo rezervoar z vodo in enostaven sistem za ogrevanje vode. Kopališče je imelo tudi otroški bazen, lične lesene kabine, ležalnike, dve prhi, moško in žensko stranišče, umivalnik za noge in še veliko več. Zraven njega je stalo tudi gostišče.

Slika 8 - Tosov bazen nekoč
(slika – g. J. Kavar)

Predlagamo sledečo ureditev prostora: osrednji del predstavlja nov pitnik, ki ga bo tako kot oba druga v vasi oblikovala ga. Katarina in ga bo polnila voda, ki je nekdam polnila Tosov bazen. Izrisale smo tudi ležalnike, ki bi jih rade postavile na kraj, kjer je nekdam kraljeval Tosov bazen. Postavile bi jih na sončno stran poleg pitnika. Z ležalnikov se bo odpiral krasen pogled na še ohranjeni stolp bazena. Zasnovan je bil po načrtu arhitekta Vurnika in je prava mojstrovina.

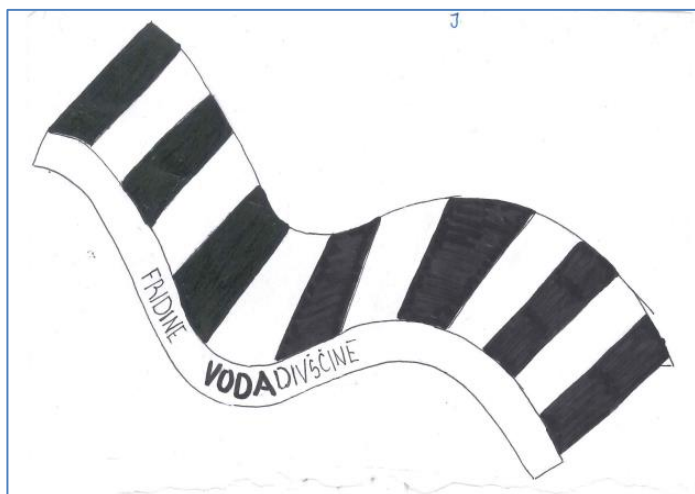
FRIDINE VODADIVŠČINE

Naše ideje smo zrisale na spodnji skici.

Slika 9 - Skica ureditve nekdanjega Tosovega bazena
(skica Katarine Langus)

Za ležalnike smo pridobile tudi ponudbo mizarstva Jesenko.

Slika 10 - Skica Ane Terziev

Slika 11 - Stol pri mizarstvu Jesenko
(foto OŠ Križe)

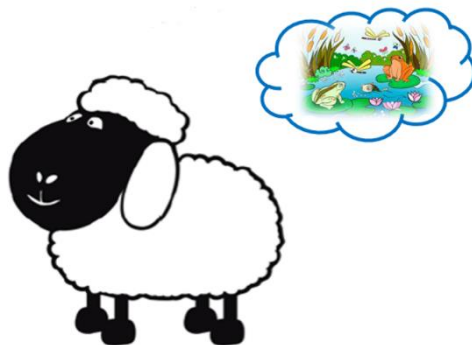
www.mizarstvo-trzic.si MIZARSTVO, JESENKO JANEZ S.P. Žiganja vas 32, 4294 Križe Telefon/Fax : 04/5958-324, GSM: 041-582-770 ID št. za DDV : SI80043615 Transakcijski račun : 07000-000248992 odprt pri Gorenjski banki						
NAROČNIK: Osnovna šola Križe C. Kokriškega odreda 16 4294 Križe		Ponudba 08-2022 Žiganja vas: 20.02.2022 Valuta : Opravljena storitev: Naročilnica:				
Št.za DDV:57553629 ni zavezanec						
Št.	Opis	EM	Količina a brez DDV	DDV	Znesek brez DDV	
1	Masivni macesnov ležalnik - gugalnik zaščiten z naravnim oljem dim. Dol.150 x šir. 62 x viš.89cm	kom	1	277,00	22	277,00
					Skupaj (brez DDV) :	277,00
					DDV :	60,94
					Skupaj z DDV :	337,94

Kot je zapisal eden izmed anketirancev: najprej je treba dobiti soglasje lastnika in interes župana, potem pa poiskati idejo za ureditev prostora...

Tako tudi me načrtujemo, da tržiškemu županu in lastniku prostora predstavimo naše ideje. Že večkrat smo z našimi idejami uspeli, zakaj ne bi še tokrat.

3. 3. Frida raziskuje

Mokrišča Blata so pravi raj za vse, ki uživajte v naravi in opazujete živalski svet. Izkusite čutno pot ali pa le uživajte v neokrnjeni naravi ... UMIRITE SE.

3.3.1. Mokrišče Blata

Mokrišče Blata leži na nadmorski višini malo pod 500 metri in je veliko dobrih 5 hektarov. Na sprehodu po še ohranjenem delu mokrišča spoznavamo bogat rastlinski in živalski svet ter

pester preplet različnih življenjskih okolij. Ena od enajstih točk za opazovanje narave, ki smo jih zasnovali učenci Osnovne šole Križe, je opremljena z informativnimi tablamami.

Označili smo:

- učno pot po mokrišču,
- uredili označevalne table,
- označili mejo mokrišča ter
- uredili sprehajano pot.

Tako smo učenci OŠ Križe še danes redni obiskovalci našega mokrišča.

Veste, zakaj je mokrišče tako pomembno?

Ob besedi mokrišče takoj pomislimo na nekaj mokrega, blatnega. Dejansko gre za različna življenjska okolja na prehodu med kopenskimi in vodnimi ekosistemi. Gre za ekološko pomembna območja, ki tudi za človeka igrajo pomembno vlogo, saj so naravni zbiralniki vode, preprečujejo poplave, blagodejno vplivajo na mikroklimo, čistijo vodo, so vir dobrin, imajo estetsko funkcijo, predstavljajo učilnico na prostem, predvsem pa so mokrišča življenjska okolja številnih redkih in ogroženih rastlinskih in živalskih vrst.

Vse živali, ki so tesno povezane z vodo, med seboj tvorijo življenjski krog. Če ena vrsta izgine, je ogrožen celoten prehranjevalni splet, kar lahko sčasoma vodi do izgube celotnega

ekosistema, torej njegovega pomena za človeka in do izgube nepogrešljive raznolikosti, od katere je odvisen naš obstoj. Zato je izobraževalna funkcija mokrišča še toliko bolj pomembna.

3.3.2. Predlog za obogatitev turistične ponudbe na mokrišču Blata

Emu in Vita sta želeli naše mokrišče narediti še bolj zanimivo za obiskovalce.

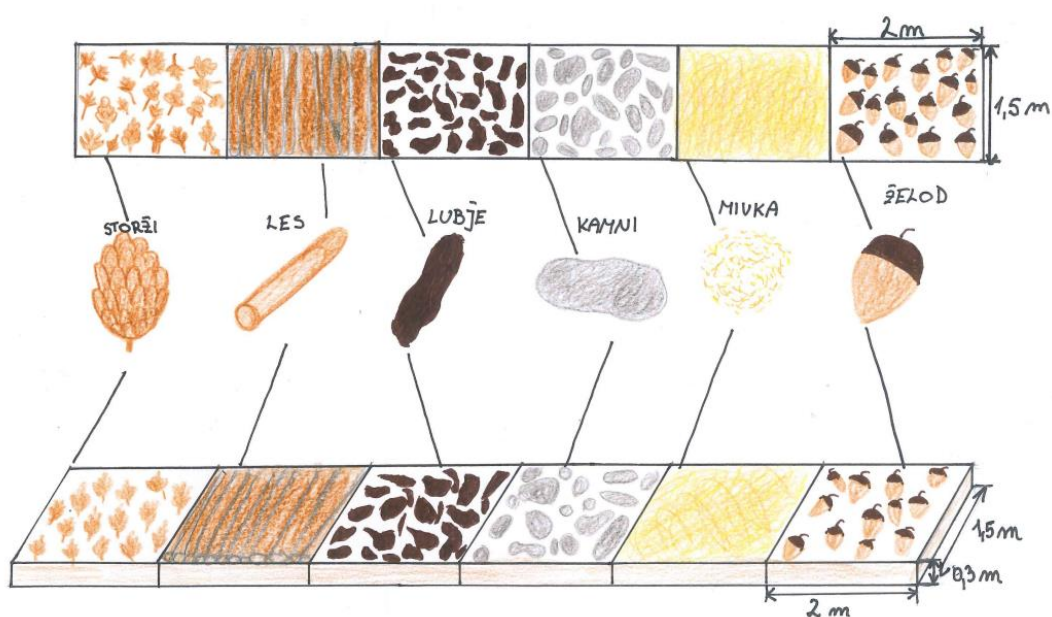
Lokacija Mokrišča Blata je zanimiva, ker je v bližini veliko urejenih sprehajalnih poti npr. Pot treh zvonov, Kriva jelka... Bolj kot tu rastoče rastline in tu živeče živali naju je predvsem zanimalo, kako bi lahko uredili območje mokrišča, da bi bilo ljudem še bolj všeč. Želiva si, da bi mokrišče Blata postalo sproščujoč prostor ob vodi, kamor bi si ljudje prišli oddahniti ter se hkrati naučiti kaj novega. Po dolgem razmisleku in namigu ovce Fride sva prišli na idejo, da bi tam postavili čutno pot.

Pred postavitvijo bi se posvetovali s strokovnjaki, da ne bi uničili, odvzeli oziroma poškodovali življenjskega prostora živalim in rastlinam, ki tam živijo oziroma rastejo. Čutno pot bi postavili blizu učilnice v naravi, kjer se nahajajo tudi informativne table o mokrišču. Preden bi se lotili gradnje čutne poti, bi bilo potrebno z območja mokrišča odstraniti vse smeti. Za pomoč pri izdelavi čutne poti bi zaprosili občino Tržič ter KS Sebenje.

Verjetno vas zanima, kaj čutna pot sploh je?

To je pot, sestavljena iz različnih naravnih materialov (storži, les, mah, lubje ...). Po njej se sprehajaš bos oziroma v nogavicah, ob tem se sprostiš in uživaš v masaži, ki jo dajejo naravni materiali.

Fridina čutna pot bo sestavljena iz 6 različnih polj. V vsakem polju bodo različni naravni materiali. V prvem polju storži, v drugem les, v tretjem lubje, v četrtem kamni, v petem mivka ter v šestem želod. Vsako polje bo dolgo 2 metra, široko 1,5 metra in globoko 0,3 metre.

Slika 12 - Skica čutne poti – skica Vite Leban in Eme Meglič

4. TRŽENJE

4. 1. Promocija

Z našim turističnim produktom **FRIDINE VODADIVŠČINE** smo želeli obogatiti obstoječo ponudbo v Križah, predvsem pa si želimo urediti območje nekdanjega Tosovega bazena. S turističnim produktom poudarjamo skrb za aktivno preživljanje prostega časa v zdravem okolju. Produkt bomo promovirali na šolski spletni strani, na turistični tržnici, v TPIC Tržič ter na Kriški gori.

4. 2. Promocijski izdelki

Ker Fridini izdelki kriški čaj, smrekov sirup, mazilo in loček predstavljajo tudi turistični spominek, bodo prisotni na prodajnih policah v turistično informacijskem centru v Tržiču, na tržnici v Tržiču ter v koči na Krški gori. Na voljo bodo tudi ob vsaki prireditvi v Tržiču.

Izdelek	Dobavitelj	Cena
Vrečke s čajem – 10 dag	OŠ Križe	2,00 €
Smrekovo mazilo – 50 ml	OŠ Križe	5,00 €
Lonček z ovco Frido	Špela Hudobivnik, s.p.	10,00 €
Smrekov sirup – 1 dcl	OŠ Križe	5,00 €

5. ZAKLJUČEK

Naše naloge smo se lotili z veseljem, saj smo veliko raziskovali. Tudi smeha in zabave nam ni manjkalo, da o idejah sploh ne govorimo.

Oblikovanje FRIDINIH **VODADIVŠČIN** pa ni bilo tako enostavno, kot smo sprva pričakovale. Želeli smo oblikovati turistični produkt, ki bo ZDRAV, aktualen, zanimiv in bo atraktiven za potrebe današnjih turistov in nas, domačinov.

Pripravile smo predlog za obogatitev turistične ponudbe na Kriški gori in na mokrišču Blata.

Glavna naša pozornost pa je bila usmerjena v ureditev območja nekdanjega Tosovega bazena. Gre za turistični produkt, ki skozi idejo in zasnovo celovito zaokroža ponudbo našega kraja. Kraj Križe bi uvrstil na zemljevid krajev, ki se jih splača obiskati, saj turistu nudi zanimivo doživetje. Menimo, da smo oblikovale odličen predlog ureditve nekdanjega Tosovega bazena. Upamo, da bomo uspeli lastnika zemljišča in župana prepričati, da prostor uredimo o naših načrtih. Zagotovo pa bomo postavili informacijsko tablo, da ohranjamo spomin na nekdanji kriški turistični biser.

Oblikovali smo **VODADIVŠČINE**, za katere upamo, da bodo zanimale vse generacije in bodo pripomogle k promociji Tržiča.

Pridite v Križe in doživite **FRIDINE VODADIVŠČINE!**

6. VIRI IN LITERATURA

Kavar, J. Kriške prigode: o Križah in Križanih, ki jih ni več. Radovljica, Didakta, 2009

Papler, D. Kriških 50 planinskih let. Križe, Planinsko društvo, 1999

Cerar, I. Pravljične poti Slovenije. Družinski izletniški vodnik. Ljubljana, Sidarta, 2012

<https://www.visit-trzic.com/znamenitosti/naravne/morkisce-blata.html> (februar 2022)

https://www.hribi.net/gora/koca_na_kriski_gori/3/121 (februar 2022)

<https://www.pd-krize.si/> (februar 2022)

<https://www.gorenjskiqlas.si/article/20180204/C/180209900/1038/stolp-z-vurnikovim-podpisom> (februar 2022)

<http://jpkkriskagora.si/> (februar 2022)

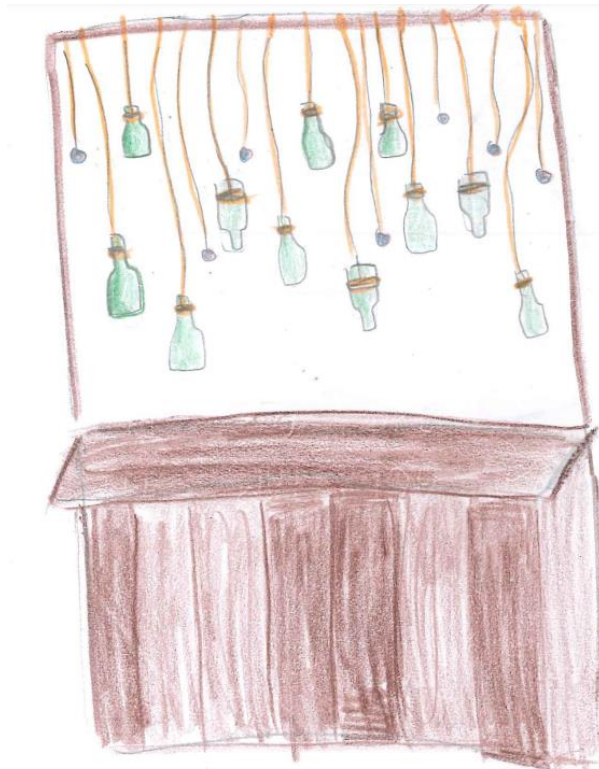
<https://www.roglja.eu/si/aktivnosti/za-otroke/3235> (februar 2022)

<https://n1info.si/magazin/izlet-na-gugalnico-na-krisko-goro-ki-postaja-huda-konkurenca-smarni/> (februar 2022)

<https://popotovanjazanniken.blogspot.com/2012/10/kriska-gora.html> (februar 2022)

Priloga: Predlogi za ureditev območja Tosovega bazena, kot so jih zapisali anketiranci.

7. NAČRT PREDSTAVITVE NA TURISTIČNI TRŽNICI

Stojnica bo sestavljena iz plastenk, pred stojnico bomo postavili ležalnik in vodno pipo.

Na turistični tržnici bo naš produkt predstavljalo 9 učenk, ostale bodo vabile obiskovalce, da se ustavijo in si ogledajo tržnico. Pred modro stojnico bomo v modro oblečene učenke.

Za obiskovalce bomo pripravili domači kruh, čaj iz zdravilnih rožic in ovčke iz volne.

FRIDINE VODADIVŠČINE

Priloga: Predlogi za ureditev območja Tosovega bazena, k so jih zapisali anketiranci

Pitnik, tabla, počivališče.

Pitnik.

Spominski park.

Menim, da imamo odličen bazen med Bistrico in Tržičem ter olimpijskega v Kranju. Danes smo bolj mobilni kot nekoč, tudi način preživljanja dopustov in prostega časa se je spremenil, zato bi bil nov bazen v Križah zelo slabo izkoriščen. Ker so bazeni dragi in tudi obremenilni za okolje, postavitve v Križah ne bi bila upravičena. Spomin na bazen se lahko ohrani tudi drugače, skozi kako prireditev ali razstavo, vezano na zanimivosti in zgodovino Križev.

Poučne table z opisom in starimi original fotografijami.

Tabla z opisom.

Če je skakalnica še tam, se poleg postavi maketa ali pa le informacijska tabla z načrtom ali izgledom nekdanjega bazena. Poleg se lahko uredi park s klopami ali kaj podobnega. Na točki so lahko tudi informacije z ostalimi pohodnimi potmi. Lahko pa bi se tam uredil trim park.

Spominska plošča (informativna plošča).

Spominski park.

Klopi, informativna tabla o nekdanjem bazenu, igrala.

Obnova in nov bazen.

To bi bilo tudi turistični kraj.

Igrišče, prostor za ustvarjanje.

Obnova z ohranitvijo starega izgleda mogoče v bazenu notri stare slike Križev in bazena.

Sam kraj, kjer je stal bazen je neprimeren za fizični prikaz nekdanjega stanja, ker je večina objektov porušenih, bazen pa je zasut. Slej kot prej bo treba porušiti tudi stolp, ki ga že močno načenja zob časa in bo postal nevaren zaradi možnosti zrušitve. Najprimernejša oblika bi bila obcestna tabla s fotografijo prvotnega stanja in podatki o bazenu, še posebej sedaj, ko bo zgrajen nov pločnik in si bodo mimoidoči lahko varno ogledali lokacijo in izvedeli vse o tej nekdanji mojstrovini iz table.

Mogoče kakšna obvestilna tabla s slikami ali manjšo maketo.

Prostor za druženje in oddih.

Narediti park oz. kakšna brunarica z pijačo itd ☺.

Obnovitev bazena - vendar z drugačno tematiko kot bazen v Tržiču.

Informativna tabla.

Panoji.

Uredite nov bazen.

Narediti nov bazen za krajane Križev .

Ureditev za zimski potop...nekaj razpoznavnega.

Ureditev parka, mogoče vodnjak, ter klopce za oddih...

Piknik prostor (urejena ognjišča, senca, mize in klopi), reditelji.

Da se lepo označi kje je bil bazen in da se uredi pot do tja.

Ponovna postavitve bazena in zasaditev dreves.

Ostane naj vsaj stolp, kot spomin na bazen.

Ureditev parka.

Park s klopami.

Postavijo naj se panoji s slikami bazena in dogajanja na njem.

Informativna tabla.

Vrt s klopami drevesi in cvetjem.

Sprehajalna pot, klopce, gugalnice, pitnik.

Da se ga obnovi ker lokacija je izredno lepa in mirna.

FRIDINE VODADIVŠČINE

Ponovna izgradnja tokrat pokritega bazena in wellness, bio spa.

Mini park v naravi.

Ponovno bazen.

Lesena tabla s slikami in opisom bazena.

Spominska tabla, oživitev bazena v Križah.

Muzej v naravi.

Lahko bi se postavila spominska plošča na graditelja Franca Zupana in njegovih pomočnikov ter obnovili dele, ki so še obstoječi.

Ureditev okolice, tabla z opisom, izdelava fitnesa na prostem (iz lesa), mini gozdni park...

Mogoče kakšna tabla na kateri so nanizane vse potrebne informacije o nekdanjem bazenu.

Ker je to privatna lastnina bi težko uredili kraj z občinskim denarjem ali denarjem KS. Lahko pa bi v OŠ Križe na stene obesili slike bazena in samega dogajanja okoli bazena in zid s slikami poimenovali po bazenu.

Skakalnico absolutno ne bi smeli podreti, treba jo je obnavljati, okolico pa prijetno urediti, postaviti klopce itd ...

Naj se naredi park bazen. Imel je otroški in plavalni bazen. Na strehi pomožnega objekta pa so bile cevi za ogrevanje vode. Zelo popularna pa je bila skakalnica, katera je še danes. Za tiste čase je bil to vrhunski objekt.

Prvotna lokacija.

Lesene terase okrog bazena, majhna lesena hiška s pijačo in sladoledom ☺.

Korito v katerem si poleti namočiš noge. Lahko tudi knajpanje po vodi in kamnih kot imajo to ob jezeru Jasna v Kranjski Gori.

Spominska tabla ali pa kot del kakšne kriške učne poti.

Informativna tabla s fotografijami in zgodovino bazena.

Tabla z razlago o nastanku bazena.

Ureditev okolice, bazen – muzejsko.

V Križah se rabi park za skiroje in kolesa da je možnost gibanja skoraj celo leto.

Informacijska tabla s starimi fotografijami.

Skakalni stolp še stoji, prostor za bazen je tudi tako, da rabimo samo se investitorja.

Se bazen je še pa skakalnica tudi, čigavo je pa ozemlje pa ne vem. Ne verjamem, da bi se kdo našel, da bi ga obnovili.

Postavitev novega.

Najprej je treba dobiti soglasje lastnikov in interes župana, potem pa naprej poiskati idejo za ureditev prostora...

Lepa narava, lep položaj bazena, kar bi razveseljevalo okoliške prebivalce v vročih poletnih dneh. Bazen s plažo in bifejem, ki bi nudil manjše prigrizke in osvežilne napitke ☺

Naj bo spomenik ali botanični vrt z ogledom kako je bilo včasih kakšno klop saj je tam dosti sonca za sproščanje.

Ba se ga obnovi in ponovno prične z obratovanjem.

Naj se ga obnovi.

Mogoče ureditev kot nekak park.

Virtualna predstavitev v obogateni resničnosti - ko bi obiskovalec s kamero pametnega telefona "gledal" po prostoru bi se na sliki dodatno prikazoval 3D model nekdanjega bazena.

Lahko bi ponovno zgradili bazen.

Mogoče bazen.

Klopca z informacijami.

FRIDINE VODADIVŠČINE

KAZALO SLIK

Slika 1 - Krožek ob pipi na trgu v Križah	6
Slika 2 - Obiskali smo Tosov bazen.....	6
Slika 3 - V Tržiškem muzeju z g. B. Knificem.....	8
Slika 4 - Obiskal nas je g. Janez Kavar	8
Slika 5 - skica Žive Šivic – Voda na pobočju Kriške gore.....	10
Slika 6 - Ostanki stolpa ob Tosovem bazenu.....	16
Slika 7 - Skica informacijske table	19
Slika 8 - Tosov bazen nekoč	20
Slika 9 - Skica ureditve nekdanjega Tosovega bazena.....	21
Slika 10 - Skica Ane Terziev.....	21
Slika 11 - Stol pri mizarstvu Jesenko	21
Slika 12 - Skica čutne poti – skica Vite Leban in Eme Meglič	24

KAZALO GRAFOV

Graf 1 - Starostna skupina.....	17
Graf 2 - Obisk bazenov.....	17
Graf 3 - Poznavanje zgodovine kriškega bazena.....	17
Graf 4 - Kdaj je Tosov bazen deloval.....	18
Graf 5 - Poznavanje zgodovine	18
Graf 6 - Želje po ohranitvi spomina na bazen v Križah	18